

Ad Soyad: _____

Tarih: _____

ANLATIM BİÇİMLERİ ÇALIŞMA KİTAPÇIĞI

Öğrenme yolculuğuna hoş geldin!

Bu çalışma kitapçığı, metinlerin gizli dünyasını keşfetmen için hazırlandı. Betimlemeden öykülemeye kadar tüm anlatım biçimlerini ustalıkla ayırt etmeye hazır mısın? Haydi başlayalım!

Hazırlayan: Murat Hoca

Öğrenme Hedefi:

Öğrenci; betimleme, öyküleme, açıklama ve tartışma anlatım biçimlerini tanımlayıp verilen metinler üzerinde doğru bir şekilde ayırt edebilecektir.

ANLATIM BİÇİMLERİNE KISA BİR BAKIŞ

Sorulara geçmeden önce anlatım biçimlerini kısaca hatırlayalım. Bir metni okurken **amaç, hareket, ayrıntı ve yazarın tutumu** bize hangi anlatım biçiminin kullanıldığını gösterir.

Betimleme

Varlıkları, yerleri ya da durumları **göz önünde canlandırarak şekilde** anlatır. Sıfatlar ve ayrıntılar fazladır.

İpucu: Metin bir *fotoğraf* gibi duruyorsa betimleme ağır basar.

Öyküleme

Bir olayı **kişi, yer ve zaman** unsurlarına bağlı olarak akış içinde anlatır. Fiiller ve hareket ön plandadır.

İpucu: Metin bir *film sahnesi* gibi ilerliyorsa öyküleme vardır.

Açıklama

Okuyucuya **bilgi vermek, öğretmek ya da bir kavramı tanıtmak** amacıyla kullanılır. Dil daha nesneldir.

İpucu: Metin ders kitabı gibi bilgi veriyorsa açıklama kullanılmıştır.

Tartışma

Yazar bir düşüncüyü **savunur ya da karşı çıkar**. Amaç okuyucuyu ikna etmektir. "Bence, oysa, aksine" gibi ifadeler görülebilir.

İpucu: Metinde fikir çatışması varsa tartışma vardır.

Hızlı Hatırlatma

- **Resim gibi anlatım** → Betimleme
- **Olay ve hareket** → Öyküleme
- **Bilgi ve öğretme amacı** → Açıklama
- **Görüş bildirme ve ikna çabası** → Tartışma

Artık sorulara hazırsın! Metni okurken "Burada yazar ne yapıyor?" diye düşünmen yeterli.

Murat Hoca ile Pekiştirme Soruları

1. "Güneşin ilk ışıkları odanın tozlu perdelerinden süzülüyordu. Köşedeki eski saat, her zamanki ağır temposuyla tik tak ediyordu. Duvarlardaki solgun resimler geçmişin izlerini taşıyordu." **Bu metinde hangi anlatım biçimi ağır basmaktadır?**

- a) Öyküleme
- b) Betimleme
- c) Açıklama
- d) Tartışma

Murat Hoca'nın Çözümü: Cevap **B** şıkkıdır. Çünkü yazar kelimelerle bir resim çizmiş; tozlu perde, eski saat ve solgun resimler gibi görsel öğeleri ön plana çıkararak betimleme yapmıştır.

2. "Küçük çocuk, elindeki kırmızı balonu kaçırınca bir an duraksadı. Gözleri doldu ama ağlamadı. Hemen peşinden koşmaya başladı. Parkın çıkışında balonu bir ağacın dalına takılmış halde buldu." **Bu metnin anlatım biçimi nedir?**

- a) Öyküleme
- b) Betimleme
- c) Açıklama
- d) Tartışma

Murat Hoca'nın Çözümü: Cevap **A** şıkkıdır. Çünkü metinde bir olay akışı (balonun kaçması, peşinden koşması) ve bir hareketlilik söz konusudur. Bu da bizi öykülemeye götürür.

3. "Dünya'nın atmosferi, Güneş'ten gelen ışınların bir kısmını tutarak gezegenin sıcak kalmasını sağlar. Buna sera etkisi denir. Ancak son yıllarda artan karbon salınımı bu dengeleri bozmaktadır." **Bu metinde hangi anlatım biçimi kullanılmıştır?**

- a) Öyküleme
- b) Betimleme
- c) Açıklama
- d) Tartışma

Murat Hoca'nın Çözümü: Cevap **C** şıkkıdır. Çünkü yazar burada okuyucuya bir konu hakkında (sera etkisi) bilgi vermeyi amaçlamış, nesnel ve öğretici bir dil kullanmıştır.

4. "Kitap okumanın sadece boş zamanlarda yapılacak bir hobi olduğunu söyleyenlere katılamıyorum. Kitap okumak bir yaşam biçimidir. Kendini geliştirmek isteyen biri her gün buna vakit ayırmalıdır." **Bu metinde yazar hangi anlatım biçimine başvurmuştur?**

- a) Öyküleme
- b) Betimleme
- c) Açıklama
- d) Tartışma

Murat Hoca'nın Çözümü: Cevap **D** şıkkıdır. Çünkü yazar yerleşik bir düşünceye ("boş zaman hobisi") karşı çıkmış ve kendi görüşünü ispatlamaya çalışarak tartışmacı bir anlatım sergilemiştir.

Anlatım Biçimleri Uygulama - Sayfa 2

5. "Yolun iki yanında dev çınar ağaçları uzanıyordu. Yapraklar sonbaharın sarı ve turuncu renklerine bürünmüştü. Hafif bir rüzgar estikçe yerdeki kuru yapraklar hışırdıyor, etrafa taze bir toprak kokusu yayılıyordu." Bu metinde hangi anlatım biçimi ağır basmaktadır?

- a) Açıklama
- b) Tartışma
- c) Betimleme
- d) Öyküleme

Murat Hoca'nın Çözümü: Cevap **C** şıkkıdır. Yazar; renkler, sesler (hışırtı) ve kokular aracılığıyla zihnimize bir manzara canlandırmıştır. Kelimelerle resim yapma sanatı olan betimleme kullanılmıştır.

6. "Sabah erkenden kalktı, çantasını hazırladı ve kapıdan hızla çıktı. Durakta otobüsün gelmesini beklerken eski bir arkadaşına rastladı. Bir süre sohbet ettikten sonra otobüse binip uzaklaştılar." Bu metnin anlatım biçimi aşağıdakilerden hangisidir?

- a) Öyküleme
- b) Betimleme
- c) Açıklama
- d) Tartışma

Murat Hoca'nın Çözümü: Cevap **A** şıkkıdır. Metinde bir olay akışı, zaman dizimi ve hareket (fiillerin yoğunluğu) vardır. Bu özellikler öyküleyici anlatımın temel taşlarıdır.

7. "Anadolu'nun geleneksel el sanatlarından olan ebru, suyun üzerine boylarla desen oluşturma sanatıdır. Bu sanatta kullanılan 'kitre', suyun yoğunluğunu artırarak boyların yüzeyde kalmasını sağlar." Bu metinde hangi anlatım biçimi kullanılmıştır?

- a) Betimleme
- b) Tartışma
- c) Açıklama
- d) Öyküleme

Murat Hoca'nın Çözümü: Cevap **C** şıkkıdır. Metin ebru sanatı hakkında bilgi vermek amacıyla yazılmıştır. Nesnel bir dil kullanılmış ve bir kavram tanımlanmıştır, bu da bizi açıklamaya götürür.

8. "Bazıları teknolojinin insanı yalnızlaştırdığını iddia ediyor. Bence bu çok yanlış bir düşünce. Aksine teknoloji, mesafeleri ortadan kaldırıp iletişimi daha hızlı ve kolay hale getiriyor." Bu metinde yazar hangi anlatım biçimine başvurmuştur?

- a) Tartışma
- b) Öyküleme
- c) Betimleme
- d) Açıklama

Murat Hoca'nın Çözümü: Cevap **A** şıkkıdır. Yazar genel geçer bir kaniye karşı çıkmış, kendi öznel görüşünü savunmuş ve okuyucuyu ikna etmeye çalışmıştır. Bu tartışmacı anlatımdır.

Anlatım Biçimleri Uygulama - Sayfa 3

9. "Kar altındaki dağlar, uzaktan dev birer pamuk yığını andırıyordu. Güneş vurdukça parlayan bu beyazlık, insanın gözlerini kamaştırıyordu. Vadiye doğru süzülen gri dumanlar, gizemli bir hava katıyordu ortama." Bu metinde hangi anlatım biçimi ağır basmaktadır?

- a) Öyküleme
- b) Betimleme
- c) Açıklama
- d) Tartışma

Murat Hoca'nın Çözümü: Cevap B şıkkıdır. Dağların pamuk yığına benzetilmesi, beyazlığın parlaklığı ve dumanların görüntüsü görsel bir tasvir oluşturur. Bu bir betimlemedir.

10. "Serçe, pencerenin kenarına konup içeriye merakla baktı. Birkaç kez gagasını cama vurduktan sonra, masanın üzerindeki kırıntıları fark etti. Kanatlarını çırparak havalandı ve açık bulduğu camdan içeri süzüldü." Bu metnin anlatım biçimi aşağıdakilerden hangisidir?

- a) Tartışma
- b) Açıklama
- c) Betimleme
- d) Öyküleme

Murat Hoca'nın Çözümü: Cevap D şıkkıdır. Metinde bir serçenin eylemleri (konması, bakması, uçması) zaman sırasına göre verilmiştir. Hareket ve olay akışı öykülemeyi işaret eder.

11. "Fotosentez, bitkilerin güneş ışığı yardımıyla karbondioksit ve sudan besin üretmesi işlemidir. Bu süreçte oksijen de açığa çıkar ve atmosferdeki denge korunmuş olur. Doğanın en temel enerji kaynağı budur." Bu metinde hangi anlatım biçimi kullanılmıştır?

- a) Açıklama
- b) Öyküleme
- c) Tartışma
- d) Betimleme

Murat Hoca'nın Çözümü: Cevap A şıkkıdır. Fotosentez hakkında bilgi vermek, bir kavramı tanımlamak amacıyla yazılmış nesnel bir metindir. Bu nedenle açıklayıcı anlatım kullanılmıştır.

12. "Dijital kitapların basılı kitapların yerini alacağını düşünenler var. Oysa bir kitabın sayfalarına dokunmanın, o kağıt kokusunu içe çekmenin tadı bambaşkadır. Teknolojik cihazlar hiçbir zaman gerçek bir kütüphanenin ruhunu veremez." Bu metinde yazar hangi anlatım biçimine başvurmuştur?

- a) Açıklama
- b) Tartışma
- c) Betimleme
- d) Öyküleme

Murat Hoca'nın Çözümü: Cevap B şıkkıdır. Yazar, bir görüşe (dijital kitapların üstünlüğü) karşı çıkmış ve kendi öznel fikrini savunmuştur. 'Oysa' diyerek eleştiri yapması tartışmacı anlatımın kanıtıdır.

Anlatım Biçimleri Uygulama - Sayfa 4

13. "Bazı eleştirmenler şiirin mutlaka kafiyeli olması gerektiğini savunuyor. Bana göre bu, şiirin ruhunu kısıtlamaktır. Duygu ve düşünceler, hiçbir kurala hapsolmeden özgürce akmalıdır. Şiir, biçimden çok özdür." Bu metinde hangi anlatım biçimi ağır basmaktadır?

- a) Açıklama
- b) Tartışma
- c) Betimleme
- d) Öyküleme

Murat Hoca'nın Çözümü: Cevap B şıkkıdır. Yazar, şiirdeki kafiye zorunluluğu fikrine karşı çıkmış, kendi öznel görüşünü savunmuş ve okuyucuyla sohbet eder gibi bir üslup kullanmıştır. Bu tartışmacı anlatımdır.

14. "Geleneksel Türk tiyatrosunun en önemli türlerinden biri olan Karagöz ve Hacivat, bir gölge oyunudur. Deriden kesilen tasvirlerin arkadan bir ışık yardımıyla beyaz perdeye yansıtılması esasına dayanır. Bu oyun, usta-çırak ilişkisiyle günümüze ulaşmıştır." Bu metnin anlatım biçimi nedir?

- a) Öyküleme
- b) Açıklama
- c) Betimleme
- d) Tartışma

Murat Hoca'nın Çözümü: Cevap B şıkkıdır. Metin, Karagöz ve Hacivat oyunu hakkında nesnel bilgiler sunmakta ve bu sanatın nasıl yapıldığını öğretmektedir. Bu, açıklayıcı anlatımın temel özelliğidir.

15. "Gemi limana yanaştığında kalabalık bir grup sabırsızlıkla bekliyordu. Halatlar atıldı, iskele kuruldu. Yaşlı adam, elindeki bastona dayanarak gemiden ilk inen kişi oldu. Yavaş adımlarla ilerledi ve kendisini bekleyen torununa sarıldı." Bu metinde hangi anlatım biçimi kullanılmıştır?

- a) Betimleme
- b) Tartışma
- c) Öyküleme
- d) Açıklama

Murat Hoca'nın Çözümü: Cevap C şıkkıdır. Metinde kişi (yaşlı adam), yer (liman) ve olay (gemiden inip torununa sarılması) unsurları bir akış içerisinde verilmiştir. Hareketliliğin olduğu bu tür anlatımlara öyküleme denir.

16. "Odanın ortasında kocaman, meşe ağacından yapılmış ağır bir masa duruyordu. Masanın üzerinde kenarları dantelli bir örtü ve onun tam ortasında gümüş bir vazo vardı. Vazodan odaya hafif, nostaljik bir koku yayılıyordu." Bu metinde yazar hangi anlatım biçimine başvurmuştur?

- a) Tartışma
- b) Öyküleme
- c) Açıklama
- d) Betimleme

Murat Hoca'nın Çözümü: Cevap D şıkkıdır. Yazar odadaki eşyaları (masa, örtü, vazo) ayrıntılarıyla anlatarak zihnimize canlandırmıştır. Görme ve koklama duyularına hitap eden bu tasvire betimleme diyoruz.

Anlatım Biçimleri Uygulama - Sayfa 5

17. "Dışarıda sicim gibi yağmur yağıyordu. Gökyüzü kurşuni renkteki ağır bulutlarla kaplanmıştı. Rüzgarın etkisiyle cama vuran su damlaları ritmik sesler çıkarırken, sokak lambasının soluk sarı ışığı ıslak kaldırımlarda titrek yansımalar oluşturuyordu." Bu metinde hangi anlatım biçimi ağır basmaktadır?

- a) Betimleme
- b) Öyküleme
- c) Açıklama
- d) Tartışma

Murat Hoca'nın Çözümü: Cevap **A** şıkkıdır. Yazar; renkler (kurşuni, sarı), sesler ve görsel ayrıntılar (titrek yansımalar) kullanarak zihnimize bir manzara canlandırmıştır. Bu bir betimlemedir.

18. "Bal arıları, ekosistemin dengesini korumak için en kritik canlılar arasındadır. Çiçeklerden polen ve nektar toplayarak bitkilerin tozlaşmasını sağlarlar. Bilimsel araştırmalar, dünyadaki gıda üretiminin büyük bir kısmının bu tozlaşmaya bağlı olduğunu göstermektedir." Bu metnin anlatım biçimi nedir?

- a) Öyküleme
- b) Açıklama
- c) Tartışma
- d) Betimleme

Murat Hoca'nın Çözümü: Cevap **B** şıkkıdır. Metin, bal arılarının doğadaki görevleri hakkında nesnel ve eğitici bilgiler vermektedir. Bilgi verme amacı güdüldüğü için açıklayıcı anlatım kullanılmıştır.

19. "İnternetin insanları birbirinden uzaklaştırdığına dair yaygın bir kanaat var. Ancak ben bu görüşün sığ kaldığını düşünüyorum. Aksine internet, dünyanın öbür ucundaki insanlarla anlık bağ kurmamızı sağlayarak bizi küresel bir köye dönüştürmüştür." Bu metinde hangi anlatım biçimi kullanılmıştır?

- a) Tartışma
- b) Betimleme
- c) Açıklama
- d) Öyküleme

Murat Hoca'nın Çözümü: Cevap **A** şıkkıdır. Yazar genel bir düşünceye karşı çıkmış ve kendi tezini savunmuştur. Fikir çatışması ve okuyucuyu ikna etme çabası tartışmacı anlatımın özelliğidir.

20. "Genç sporcu, son bir gayretle bitiş çizgisine doğru atıldı. Nefes nefese kalmıştı ama vazgeçmedi. Yanındaki rakibini milimetre farkıyla geride bıraktı ve alkışlar arasında ipi göğüslemeyi başardı." Bu metinde ağır basan anlatım biçimi aşağıdakilerden hangisidir?

- a) Açıklama
- b) Betimleme
- c) Öyküleme
- d) Tartışma

Murat Hoca'nın Çözümü: Cevap **C** şıkkıdır. Metinde bir olay akışı mevcuttur. Sporcunun harekete geçmesi, çabası ve yarışı kazanması bir süreç içinde anlatılmıştır. Bu öyküleme.

ANLATIM BİÇİMLERİ: TEMEL KAVRAMLAR

Etkinlik 1: Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerleri, kutucuk içindeki uygun kavramlarla doldurunuz.

Betimleme | Öyküleme | Açıklama | Tartışma

1. Bir konuyu aydınlatmak, okuyucuya bilgi vermek veya bir şeyler öğretmek amacıyla yazılan metinlerde _____ anlatım biçimi kullanılır.

2. Varlıkların ayırt edici özelliklerini kelimelerle resim çizer gibi anlatmaya _____ denir.

3. Olayların kişi, yer ve zaman unsurlarına bağlı kalınarak bir akış içerisinde anlatılmasına _____ denir.

4. Yazarın kendi düşüncelerini savunmak ve yerleşik bir kanıyı değiştirmek için okuyucuyla sohbet ediyormuş gibi yazdığı biçime _____ denir.

Etkinlik 2: Aşağıdaki cümlelerin sonuna, anlatılan özelliğin hangi anlatım biçimine ait olduğunu yazınız.

A) Fiillerin ve hareketliliğin yoğun olduğu, okuyucuda merak uyandıran anlatım biçimidir.

B) Sıfatlara ve niteleyici sözcüklere bolca yer verilerek görsel bir şölen oluşturulur.

C) Genellikle makale, deneme gibi öğretici metinlerde kullanılan nesnel anlatımdır.

D) 'Bana göre, oysa, aksine' gibi ifadelerle bir fikrin çürütülmeye çalışıldığı üsluptur.

Murat Hoca'dan İpucu: Eğer metinde bir 'hareket' ve 'olay akışı' varsa Öyküleme; metin zihninde sabit bir 'fotoğraf' gibi canlanıyorsa Betimleme ağır basıyordur!

ANLATIM BİÇİMLERİ: ANAHTAR KAVRAMLAR UYGULAMASI

Etkinlik 3: Aşağıdaki ifadelerde yer alan boşlukları, anlatım biçimlerinin özelliklerini dikkate alarak uygun kavramlarla doldurunuz.

1. Bir metinde niteleyici sıfatlar kullanılarak varlıklar zihnimizde canlandırılıyorsa _____ anlatım biçimi ağır basmaktadır.
2. Metinde bir olay akışı, kişi, yer ve zaman unsurları birbiriyle bağlantılı veriliyorsa yazar _____ tekniğine başvurmuştur.
3. Okuyucuyu bilgilendirmek, bir konuyu öğretmek veya kavramları tanımlamak için kullanılan nesnel anlatım biçimine _____ denir.
4. Yazar, 'bence, oysa, aksine' gibi ifadelerle yerleşik bir kaniya karşı çıkıyorsa burada _____ anlatım kullanılmıştır.
5. Kelimelerle resim çizme sanatı olarak da bilinen, görme duyusunun ön planda olduğu anlatım biçimi _____ olarak adlandırılır.
6. Metinde bir hareketlilik söz konusuysa ve fiiller ağırlıklı olarak kullanılıyorsa bu metin _____ biçiminde yazılmıştır.
7. Bir fikrin yanlışlığını ispatlamak ve okuyucunun fikrini değiştirmek hedefleniyorsa bu bir _____ örneğidir.
8. Makale ve ders kitapları gibi öğretici metinlerde en çok karşılaştığımız anlatım biçimi _____ anlatımdır.

☐ Murat Hoca'nın Not Defteri

Muhammet Kayra, bu boşlukları doldururken şu sihirli formülleri hatırla:

- **Resim Varsa:** Betimleme
- **Olay/Film Varsa:** Öyküleme
- **Ders/Bilgi Varsa:** Açıklama
- **Fikir Çatışması Varsa:** Tartışma

Harika gidiyorsun, devam et!

CEVAP ANAHTARI VE ÇÖZÜM NOTLARI

▣ Etkinlik 1 ve 2: Temel Kavramlar

Etkinlik 1 (Boşluk Doldurma):

1. **Açıklama:** Bilgi verme amacı esastır.
2. **Betimleme:** Kelimelerle resim çizme sanatıdır.
3. **Öyküleme:** Bir olay akışı ve hareketlilik vardır.
4. **Tartışma:** Okuyucuyu ikna etme ve kanıyı değiştirme amacı güdülür.

Etkinlik 2 (Özellik Eşleştirme):

- A) **Öyküleme:** Fiiller hareket bildirir, olay yaşanır.
- B) **Betimleme:** Sıfatlar varlıkları niteler, durağan bir görüntü vardır.
- C) **Açıklama:** Nesnel, kişisel yoruma yer verilmez.
- D) **Tartışma:** 'Bence' gibi ifadelerle fikir çatışması yaratılır.

▣ Etkinlik 3: Anahtar Kavramlar Uygulaması

1. **Betimleme:** Niteleyici sıfatlar zihnimizde resim oluşturur.
2. **Öyküleme:** Olay, kişi, yer ve zaman dörtlüsü varsa film gibi akar.
3. **Açıklama:** Tanımlamalar ve nesnel veriler bilgi verir.
4. **Tartışma:** 'Oysa, aksine' ifadeleri karşıt fikirleri işaret eder.
5. **Betimleme:** Görme duygusu ön plandadır (Sarı yapraklar, beyaz kar...).
6. **Öyküleme:** Hareketli metinlerde fiiller (koştı, geldi, baktı) hâkimdir.
7. **Tartışma:** İspat ve ikna çabası bu biçimin kalbidir.
8. **Açıklama:** Makale ve ders kitaplarının vazgeçilmezidir.

Murat Hoca'nın Notu: Muhammet Kayra, bu sayfadaki analizleri dikkatle oku. Hangi soruda neden o cevabı verdiğimizizi anlamak seni bir 'Anlatım Biçimleri Ustası' yapacaktır!

▣ Çoktan Seçmeli Sorular Cevap Anahtarı (1-20)

1. B | 2. A | 3. C | 4. D | 5. C | 6. A | 7. C | 8. A | 9. B | 10. D
11. A | 12. B | 13. B | 14. B | 15. C | 16. D | 17. A | 18. B | 19. A | 20. C

Not: Her sorunun ayrıntılı "Murat Hoca Çözümü" ilgili sayfalarda sorunun hemen altında yer almaktadır.

Tebrikler! Tüm çalışmalarını başarıyla tamamladın.

<https://www.muratvuranlar.com/egitimler/ilkogretim/7-sinif/turkce>